

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2019 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ЧУУЛГАНЫ ХУРАЛДААНЫ ДЭГИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл. Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах зүйл, хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/9²-9⁵ дугаар зүйл:

“9² дугаар зүйл. Дэгээр зохицуулаагүй асуудлыг хэлэлцэх журам

9².1. Тухайн асуудлыг хэлэлцэх хуралдааны дэгийг хуулиар зохицуулаагүй бол уг асуудлыг хэлэлцэх дэгийг Дотоод асуудлын байнгын хороо хэлэлцэж, саналаа нэгдсэн хуралдаанд оруулна.

9².2. Дотоод асуудлын байнгын хорооноос санал болгосон хуралдааны дэгийг нэгдсэн хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонхын саналаар шийдвэрлэнэ.

9³ дугаар зүйл. Дэгийг баримтлахгүй байх

9³.1. Монгол Улсын Үндсэн хуулийн заалттай харшлахгүй тохиолдолд онц байдал, дайн бүхий болон дайны байдал зарлах зэрэг онцгой тохиолдолд зарим асуудлыг хэлэлцэхэд энэ хуульд заасан хуралдааны дэгийг баримтлахгүй байж болно.

9⁴ дүгээр зүйл. Хуралдаанаас завсарлага авах

9⁴.1. Нам, эвслийн бүлэг Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 27.1.4-т заасны дагуу завсарлага авах бол ийнхүү завсарлага авах хугацаа нь ажлын 5-аас илүүгүй өдөр байх бөгөөд шаардлагатай бол нам, эвслийн бүлгийн хүсэлтээр хуралдаан даргалагч завсарлагын хугацааг нэг удаа ажлын 3-аас илүүгүй өдрөөр сунгаж болно.

9⁴.2. Нам, эвслийн бүлгийн дарга, эсхүл дэд дарга энэ хуулийн 9⁴.1-д заасны дагуу завсарлага авахдаа завсарлага авах шалтгаан, хугацааг тодорхой хэлж, энэ талаар хуралдааны тэмдэглэлд тусгуулна.

9⁴.3. Тухайн асуудлаар нам, эвслийн бүлэг дахин завсарлага авахыг хориглоно.

9⁴.4. Хуулиар шийдвэрлэх хугацааг нь тусгайлан заасан асуудлаар нам, эвслийн бүлэг завсарлага авах бол хуралдаан даргалагч завсарлагын хугацааг тухайн асуудлыг хуулиар тогтоосон хугацаанд шийдвэрлэхэд саад болохгүй байхаар тогтооно.

9⁴.5.Завсарлагын хугацаанд хуралдаанаар тухайн асуудлаар хэлэлцүүлэг явуулахгүй.

9⁵ дугаар зүйл.Нэгдсэн хуралдааныг түр завсарлуулах

9⁵.1.Улсын Их Хурлын ээлжит болон ээлжит бус сонгуулийг товлон зарласан үед нам, эвслийн бүлгийн хүсэлтийг үндэслэн Улсын Их Хурлын дарга нэгдсэн хуралдааныг 30 хүртэл хоногийн хугацаагаар түр завсарлуулах захирамж гаргана.”

2/10 дугаар зүйлийн 10.1.9-10.1.11 дэх заалт:

“10.1.9.илтгэл сонсох, асуулт хариулт явуулах, санал, дүгнэлт гаргах, санал хураах цагийг тогтоох;

10.1.10.энэ хууль болон хуралдааны дэгийн биелэлтэд хяналт тавьж, гишүүдээс түүнийг биелүүлэхийг шаардах;

10.1.11.хуралдааны дэг зөрчигчид энэ хуульд заасан арга хэмжээ авах;”

3/10² дугаар зүйл:

“10² дугаар зүйл.Хуралдааны дэг сахиулах

10².1.Хуралдаан даргалагч энэ хуульд заасан хуралдааны дэгийг сахиулна.

10².2.Гишүүн хуралдааны дэг зөрчсөн, хуралдааны хэвийн үйл ажиллагааг алдагдуулсан бол хуралдаан даргалагч түүнд дэг сахихыг сануулж, уг үйлдлээ зогсоохыг шаардах эрхтэй.

10².3.Энэ хуулийн 10².2-т заасан шаардлагыг гишүүн дагаж мөрдөхгүй байвал хуралдаан даргалагч энэ хуульд заасан сахилгын шийтгэл оногдуулна.

10².4.Хуралдаан даргалагч хуралдааны танхимд хуралдааны дэг, журмыг сахиулах боломжгүй гэж үзсэн тохиолдолд тухайн хуралдааныг завсарлуулах, эсхүл хойшлуулна.

10².5.Хуралдаанд урилгаар оролцогч, Улсын Их Хурлын үйл ажиллагаатай танилцахаар хуралдааны танхимд орж ирсэн хүн хуралдаан даргалагчийн дэг сахиулах эрх мэдэлд нэгэн адил харьяалагдан захирагдах бөгөөд дэг, журам зөрчсөн аливаа этгээдийг хуралдаан даргалагчийн шийдвэрээр танхимаас гаргана.

10².6.Хуралдааны явцад гишүүн ёс зүйн зөрчил гаргасан гэж үзвэл тухайн гишүүний талаар хуралдаан даргалагч, эсхүл гишүүн Ёс зүйн дэд хороонд санал оруулж болно.”

4/12¹ дүгээр зүйл:

“12¹ дүгээр зүйл.Улсын Их Хурлын тамгыг шилжүүлэх

12¹.1.Улсын Их Хурлын тамгыг шилжүүлэх ажиллагааг дараах журмаар зохион байгуулна:

12¹.1.1.анхдугаар чуулганаар Улсын Их Хурлын даргыг сонгосны дараа Улсын Их Хурлын Тамгын газрын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга Улсын Их Хурлын тамгыг хадаг дээр залж, хуралдаан даргалагчийн ширээний зүүн хэсэгт байрлуулах;

12¹.1.2.энэ хуулийн 11.2.1-д заасан хуралдаан даргалагч Улсын Их Хурлын тамгыг Улсын Их Хурлын даргад барих.

12¹.2.Хуралдаан завсарлахад Улсын Их Хурлын дарга Улсын Их Хурлын тамгыг Улсын Их Хурлын Тамгын газрын Ерөнхий нарийн бичгийн даргад шилжүүлэн хадгалуулна.”

5/13¹ дүгээр зүйл:

“13¹ дүгээр зүйл.Анхдугаар чуулганаар Улсын Их Хурлын дэд даргыг сонгох

13¹.1.Улсын Их Хуралд нам, эвслийн бүлэг байгуулагдсаныг зарласны дараа Улсын Их Хурлын дэд даргыг сонгоно.

13¹.2.Улсын Их Хурлын дэд даргыг сонгоход дараах журмыг баримтална:

13¹.2.1.Улсын Их Хурлын тухайн сонгуулийн дүнд бий болсон нам, эвслийн бүлэг тус бүр гишүүдийн дотроос Улсын Их Хурлын дэд даргад нэр дэвшүүлэх;

13¹.2.2.гишүүн Улсын Их Хурлын дэд даргад нэр дэвшигчээс асуулт асууж, үг хэлж болно;

13¹.2.3.гишүүд асуулт асууж, үг хэлж дууссаны дараа нэр дэвшигч тус бүрээр санал хураалт явуулах;

13¹.2.4.санал хураалтыг илээр явуулж, хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонхын санал авсан нэр дэвшигчийг Улсын Их Хурлын дэд даргаар сонгогдсонд тооцож, энэ тухай тогтоол батлагдсанд тооцно.

13¹.3.Хэрэв Улсын Их Хурлын дэд даргад нэр дэвшигч хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонхын санал авч чадаагүй бол нам, эвслийн бүлэг Улсын Их Хурлын дэд даргад дахин нэр дэвшүүлнэ.”

6/16 дугаар зүйлийн 16.1.7 дахь заалт:

“16.1.7.нэгдсэн хуралдаан төслийг батлах.”

7/16 дугаар зүйлийн 16.16, 16.17 дахь хэсэг:

“16.16.Нэгдсэн хуралдаанаар асуудал хэлэлцэхэд холбогдох Байнгын хорооны дарга, эсхүл түүнийг орлож байгаа гишүүн хуралдаанд заавал оролцоно.

16.17.Гишүүн тодорхой асуудлын хэлэлцүүлгийн явцад гаргасан зарчмын зөрүүтэй саналаа нэгдсэн хуралдааны анхны хэлэлцүүлгийн явцад татан авч болно.”

8/16², 16³ дугаар зүйл:

“16² дугаар зүйл.Өргөн мэдүүлсэн талаар мэдээлэх

16².1.Улсын Их Хурлын дарга хууль санаачлагчаас Улсын Их Хуралд өргөн мэдүүлсэн төсөл болон Улсын Их Хурлаар хэлэлцүүлэхээр ирүүлсэн үндсэн чиглэл, тайлан, мэдээлэл зэрэг бусад баримт бичгийн нэр, өргөн мэдүүлсэн он, сар, өдөр, хууль санаачлагч болон тухайн хуулийн зорилтыг нэгдсэн хуралдаанд танилцуулна.

16².2.Энэ хуулийн 16².1-д заасан төсөл, бусад баримт бичгийг Дотоод асуудлын байнгын хороонд шилжүүлнэ.

16².3.Дотоод асуудлын байнгын хороо төслийг холбогдох Байнгын хороонд хуваарилах бөгөөд хэрэв тухайн асуудлыг хэд хэдэн Байнгын хороо хэлэлцэхээр бол Байнгын хороодоос гаргасан саналыг нэгтгэх үндсэн Байнгын хороог тодорхойлно.

16².4.Тамгын газар өргөн мэдүүлсэн төсөл, түүнд хавсаргасан баримт бичиг болон бусад баримт бичгийг өргөн мэдүүлмэгц нийт гишүүнд хувилж хүргүүлнэ.

16³ дугаар зүйл.Хуралдааны дэгд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах

16³.1.Хуралдааны дэгд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах төслийг зөвхөн гишүүн санаачлах эрхтэй.

16³.2.Хуралдааны дэгд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах төслийг чуулганаар хэлэлцэх асуудлын дарааллыг харгалзахгүйгээр, хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төсөл хэлэлцэх журмын дагуу хэлэлцэнэ.”

9/19 дүгээр зүйлийн 19.3.8 дахь заалт:

“19.3.8.гишүүн, нам, эвслийн бүлгээс тухайн төслийн талаар олон нийтээс санал авах санал гаргасан бол тухайн асуудлаар санал хураалт явуулах.”

10/19 дүгээр зүйлийн 19.4 дэх хэсэг:

“19.4.Асуулт асуухаа урьдчилан мэдэгдэж дараалалд орсон гишүүн тухайн төслийн үзэл баримтлал, хууль тогтоомжийн хэрэгцээ, шаардлагын урьдчилан тандсан судалгаа, төслийн үр нөлөөний үнэлгээ, хууль тогтоомжийн хэрэгжилтэд хийсэн хяналт-шинжилгээ, эсхүл хууль тогтоомжийн хэрэгжилтийн үр дагаврын үнэлгээ болон төслийг хэрэгжүүлэхтэй холбогдон гарах зардлын тооцоотой холбоотой асуулт асуух бөгөөд төслийн тодорхой зүйл, заалтаар асуулт асуухгүй.”

11/19 дүгээр зүйлийн 19.8 дахь хэсэг:

“19.8.Хэрэв тухайн төслийг баталснаар тухайн санхүүгийн жилийн улсын төсвийн орлогын хэмжээ буурах, зарлагын хэмжээ нэмэгдэхээр байвал энэ тухай Засгийн газрын саналыг заавал сонсоно.”

12/19¹-19³ дугаар зүйл:

“19¹ дүгээр зүйл.Төслийн талаар олон нийтээс санал авах

19¹.1.Нэгдсэн хуралдаан тухайн төслийн талаар олон нийтээс санал авахаар шийдвэрлэсэн бол холбогдох Байнгын хороо уг ажлыг анхны хэлэлцүүлэг явуулахаас өмнө дараах журмаар зохион байгуулна:

19¹.1.1.төслийг өдөр тутмын хэвлэлд нийтлэх, сонирхлын бүлгийн хүрээнд хэлэлцүүлэг зохион байгуулах, зөвлөлдөх санал асуулга зохион байгуулах зэрэг аль нэг хэлбэрийг сонгох;

19¹.1.2.санал ирүүлэх хугацаа, хэлбэр, түүнийг хүлээн авах хаяг /утас, и-мэйл/, хэлэлцүүлэг хийх өдөр зэргийг агуулсан мэдээллийг олон нийтэд хүргэх;

19¹.1.3.олон нийтээс ирүүлсэн саналыг судалж үзсэний үндсэн дээр холбогдох Байнгын хороо шаардлагатай гэж үзвэл төсөлд санал өгсөн олон нийтийн төлөөллийг Байнгын хорооны хуралдаанд урьж ирүүлэн саналынх нь талаар тайлбар авах, асуулт асуух.

19² дугаар зүйл.Олон нийтээс ирүүлсэн саналыг хэлэлцэх журам

19².1.Олон нийтээс төсөлтэй холбогдуулан бичгээр, цахим хэлбэрээр Улсын Их Хуралд хандаж ирүүлсэн саналыг Тамгын газар ангилан нэгтгэж, холбогдох Байнгын хороонд тухайн төслийн анхны хэлэлцүүлэг хийхээс өмнө хүргүүлнэ.

19².2.Гишүүн, нам, эвслийн бүлэг хүсэлт гаргасан бол санал гаргасан олон нийтийн төлөөллийг холбогдох Байнгын хорооны хуралдаанд оролцуулж тайлбар авч болно.

19².3.Байнгын хорооны гишүүдийн олонх олон нийтээс ирүүлсэн саналаар санал хураалт явуулах нь зүйтэй гэж үзвэл санал хураалт явуулна.

19².4.Байнгын хороо дэмжигдсэн, дэмжигдээгүй саналын талаар санал, дүгнэлтдээ тусгана.

19³ дугаар зүйл.Эрх зүйн дүн шинжилгээ гаргах

19³.1.Холбогдох Байнгын хороо хэлэлцүүлгийн явцад төслийн талаар эрх зүйн дүн шинжилгээ гаргуулахаар шийдвэрлэсэн бол тухайн Байнгын хорооны дарга эрх зүйн дүн шинжилгээ хийлгэх төсөл, төслийн тодорхой зүйл, заалт, гишүүний гаргасан саналын томъёоллыг албан бичгээр Тамгын газрын хуулийн асуудал хариуцсан газарт хүргүүлнэ.

19³.2.Тамгын газрын хуулийн асуудал хариуцсан газар дараах асуудлаар эрх зүйн дүн шинжилгээ хийж дүгнэлт гаргана:

19³.2.1.тухайн төсөл Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуульд нийцэж байгаа эсэх. Хэрэв тухайн төсөл Монгол Улсын Үндсэн хууль болон бусад хуульд нийцээгүй гэж дүгнэлт гаргасан бол ямар хуулийн аль заалтад нийцэхгүй байгааг, түүнчлэн тэдгээрийн үндэслэлийг тайлбарлах;

19³.2.2.тухайн төслийн тодорхой зүйл, хэсэг, заалт нь хоорондоо уялдаатай, зөрчилдөөгүй эсэх. Хэрэв зөрчилтэй бол түүнийг тодорхойлж, залруулах аргыг санал болгох;

19³.2.3.хүчингүй болгох, нэмэлт, өөрчлөлт оруулах хуулийн төсөлд шаардлагатай бүх хууль, зүйл, заалтыг хамааруулсан эсэх. Хэрэв бүрэн биш бол орхигдсон хууль, зүйл, хэсэг, заалтыг заах;

19³.2.4.тухайн төсөл, эсхүл түүний зарим зүйл, заалтын зохицуулалтын практикт хэрэгжих боломж, харилцан уялдаа зэргийг тооцож шинжилгээ хийх.

19³.3.Тамгын газрын хуулийн асуудал хариуцсан газар энэ хуулийн 19³.2-т заасан дүгнэлтийг ажлын 7-14 өдрийн дотор гаргах бөгөөд тус газрын дарга гарын үсэг зурж баталгаажуулна.

19³.4.Дүгнэлтийг даалгасан хугацаанд гаргах боломжгүй бол Тамгын газрын хуулийн асуудал хариуцсан газрын үндэслэл бүхий хүсэлтийг үндэслэн холбогдох Байнгын хорооны дарга дүгнэлт гаргах хугацааг сунгаж болно.

19³.5.Холбогдох Байнгын хороо тухайн төслийг хэлэлцэхэд Тамгын газрын хуулийн асуудал хариуцсан газар төслийн талаар гаргасан эрх зүйн дүгнэлтийг танилцуулж, тайлбар хийнэ.”

13/20 дугаар зүйлийн 20.3, 20.4 дэх хэсэг:

“20.3.Хуульд өөрчлөлт оруулах төслийг хэлэлцэхдээ дараах санал, дүгнэлт гаргахыг хориглоно:

20.3.1.хууль санаачлагчийн өргөн мэдүүлээгүй хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрт өөрчлөлт оруулах;

20.3.2.төсөлд тусгагдаагүй зүйлд өөрчлөлт оруулах;

20.3.3.төсөлд тусгагдаагүй хэсэгт өөрчлөлт оруулах;

20.3.4.төсөлд тусгагдаагүй заалтад өөрчлөлт оруулах;

20.3.5.төсөлд зүйл, хэсэг, заалт, дэд заалт нэмэх;

20.3.6.төсөлд эшилсэн зүйл, хэсэг, заалтад өөрчлөлт оруулах.

20.4.Хуульд өөрчлөлт оруулах төслийг хэлэлцэхэд Байнгын хороогоор дэмжигдсэн зарчмын зөрүүтэй саналд нийцүүлэн бусад хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэр болон төсөлд тусгагдаагүй зүйл, хэсэг, заалтад өөрчлөлт оруулахад энэ хуулийн 20.3 дахь хэсгийн заалт хамаарахгүй.”

14/24¹ дүгээр зүйл:

“24¹ дүгээр зүйл.Нам, эвслийн бүлгийн үйл ажиллагаа дуусгавар

болгох журам

24¹.1.Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 28.1-д заасан тохиолдол үүссэнээс хойш ажлын 7 өдрийн дотор нам, эвслийн бүлгийн дарга тухайн нам, эвслийн бүлгийн үйл ажиллагааг дуусгавар болсон тухай Улсын Их Хурлын даргад мэдээлж, энэ тухай Улсын Их Хурлын дарга нэгдсэн хуралдаанд танилцуулна.

24¹.2.Энэ хуулийн 24¹.1-д заасан хугацаанд нам, эвслийн бүлгийн дарга тухайн нам, эвслийн бүлгийн үйл ажиллагааг дуусгавар болсон тухай албан ёсоор мэдээлээгүй бол Улсын Их Хурлын дарга тухайн нам, эвслийн бүлгийн үйл ажиллагаа дуусгавар болсныг нэгдсэн хуралдаанд мэдээлж, тухайн нам, эвслийн бүлгээс сонгогдсон дэд даргыг чөлөөлсөн тухай тогтоолыг танилцуулна.”

15/39²-39⁴ дүгээр зүйл:

“39² дугаар зүйл.Улсын Их Хурлын даргыг чөлөөлөх, огцруулах журам

39².1.Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 10.2-т заасны дагуу Улсын Их Хурлын даргыг чөлөөлөх, огцруулах асуудлыг Төрийн байгуулалтын байнгын хорооны санал, дүгнэлтийг үндэслэн нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцэж хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонхын саналаар, нууц санал хураалтаар шийдвэрлэнэ.

39².2.Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 10.2.2, 10.2.3, 10.2.6-д заасан үндэслэлээр Улсын Их Хурлын даргыг чөлөөлөх, 10.2.4, 10.2.5-д заасан үндэслэлээр огцруулах тухай тогтоол батална.

39².3.Улсын Их Хурлын даргыг чөлөөлөх, огцруулах асуудлыг нам, эвслийн бүлэг хуралдаанаараа хэлэлцэж санал, дүгнэлт гарган нэгдсэн хуралдаанд танилцуулж болно.

39².4.Гишүүн Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаанд Улсын Их Хурлын даргыг чөлөөлөх, огцруулах асуудалтай холбогдуулан асуулт асууж, үг хэлэх эрхтэй.

39².5.Улсын Их Хурлын даргыг чөлөөлөх, огцруулах асуудлыг хэлэлцэх нэгдсэн хуралдааныг олонхын буюу хамгийн олон суудал авсан нам, эвслийн бүлгээс нэр дэвшиж сонгогдсон дэд дарга даргална.

39³ дугаар зүйл.Улсын Их Хурлын дэд даргыг чөлөөлөх, огцруулах журам

39³.1.Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 10.2.2, 10.2.3-т заасан үндэслэлээр Улсын Их Хурлын дэд даргыг чөлөөлөх, 10.2.4, 10.2.5-д заасан үндэслэлээр огцруулах тухай тогтоол батална.

39³.2.Улсын Их Хурлын дэд даргыг чөлөөлөх, огцруулах асуудлыг энэ хуулийн 39².1, 39².3, 39².4-т заасан журмын дагуу хэлэлцэнэ.

39³.3.Улсын Их Хурлын дэд даргыг чөлөөлөх, огцруулах асуудлыг ил санал хураалт явуулж шийдвэрлэнэ.

39³.4.Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 12.3-т заасны дагуу Улсын Их Хурлын дэд даргыг чөлөөлөгдсөнд тооцсон бол энэ тухай тогтоол батлагдсанд тооцно.

39⁴ дүгээр зүйл.Түр хорооны даргыг сонгох журам

39⁴.1.Түр хорооны даргыг энэ хуулийн 15.1-15.4-т заасан журмын дагуу сонгоно.”

16/51⁴ дүгээр зүйлийн 51⁴.7 дахь хэсэг:

“51⁴.7.Нийтийн сонголыг зохион байгуулах ажлын хэсгийг Байнгын хорооны тогтоолоор байгуулж болно.”

17/53 дугаар зүйлийн 53.3 дахь хэсэг:

“53.3.Тамгын газрын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга нэгдсэн хуралдаанд хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн эцсийн найруулгын засвар бүрийг нэгбүрчлэн танилцуулах бөгөөд гишүүн тухайн эцсийн найруулгатай холбогдуулан асуулт асууж, энэ хуулийн 53.2-т заасан хүрээнд эцсийн найруулгын санал гаргаж болно.”

18/53¹ дүгээр зүйлийн 53¹.5, 53¹.6 дахь хэсэг:

“53¹.5.Энэ хуулийн 53¹.2-т заасан хэвлэл мэдээллийн байгууллагын ажилтанд нэгдсэн хуралдааны нээлттэй хуралдааны үйл ажиллагаа нээлттэй байна.

53¹.6.Иргэд, гадаад, дотоодын зочид төлөөлөгчид чуулганы ажиллагаатай танилцах, хэвлэл мэдээллийн байгууллага мэдээлэл, сурвалжлага хийхэд мөрдөх журмыг Улсын Их Хурлын дарга батална.”

2 дугаар зүйл.Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 9 дүгээр зүйлийн 9.1, 9.3, 9.4 дэх хэсгийн “төслийн” гэсний дараа “үзэл баримтлалын” гэж, 16 дугаар зүйлийн 16.1.2 дахь заалтын “бэлтгүүлэхээр” гэсний дараа “Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 20 дугаар зүйлд заасан харьяаллын дагуу” гэж, 19 дүгээр зүйлийн 19.3.3 дахь заалтын “гишүүд” гэсний өмнө “асуулт асуухаа урьдчилан мэдэгдэж дараалалд орсон” гэж, 22 дугаар зүйлийн 22.3.1 дэх заалтын “саналыг” гэсний дараа “тайлбарлаж, түүнийг” гэж тус тус нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн дараах зүйл, хэсэг, заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/3-7 дугаар зүйл:

“3 дугаар зүйл.Хуралдааны үндсэн зарчим

3.1.Хуралдаан хууль дээдлэх, асуудлыг чөлөөтэй хэлэлцэж, цөөнхийн саналыг хүндэтгэн сонсож олонхын саналаар шийдвэрлэх, хуралдааны дэгийг өөрөө тогтоох зарчмыг удирдлага болгоно.

4 дүгээр зүйл.Хуралдааны нийтлэг журам

4.1.Улсын Их Хурал дараагийн ээлжит чуулганаар хэлэлцэх асуудлыг тогтоолоор батална.

4.2.Ээлжит чуулганаар хэлэлцэх асуудлын төлөвлөгөөнд орсон, өргөн мэдүүлсэн хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төслийн хэлэлцэх эсэх асуудлыг тухайн ээлжит чуулганы хугацаанд шийдвэрлэнэ.

4.3.Ээлжит чуулганаар хэлэлцэх асуудлын төлөвлөгөөнд ороогүй боловч тухайн ээлжит чуулганы явцад өргөн мэдүүлсэн хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төслийг тухайн ээлжит чуулганаар хэлэлцүүлэх эсэхийг Дотоод асуудлын байнгын хороо холбогдох Байнгын хорооны саналыг үндэслэн хэлэлцэж, саналаа нэгдсэн хуралдаанд оруулна.

4.4.Нэгдсэн хуралдаанаар дэмжээгүй бол тухайн хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төслийг дараагийн ээлжит чуулганаар хэлэлцэх асуудлын төлөвлөгөөнд оруулна.

4.5.Ээлжит чуулганаар хэлэлцэхээр тогтсон хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төслийг хэлэлцэх нэгдсэн төлөвлөгөөг тухайн ээлжит чуулганы нийт хугацаагаар гаргана.

4.6.Тухайн сарын эхний гурван долоо хоногт Байнгын, дэд, түр хороод, сүүлийн долоо хоногт нэгдсэн хуралдаан хуралдана.

4.7.Дотоод асуудлын байнгын хороо хуралдааны хуваарийг сараар төлөвлөж, долоо хоног бүрд хуралдаанаар хэлэлцэх асуудлын дараалал, товыг Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 11.3-т заасан Зөвлөл тогтооно.

4.8.Хуралдаан өглөө 9 цагаас, үдээс хойш 14 цагаас тус тус эхлэх бөгөөд хуралдаанаар хэлэлцэхээр товлосон асуудлыг хэлэлцэж дууссанаар тухайн өдрийн хуралдаан дуусна.

4.9.Төрийн ёслол, хүндэтгэлийн үйл ажиллагаанд гишүүд оролцох, хуралдаанаар хэлэлцэх асуудалтай холбогдуулан нам, эвслийн бүлэгт саналаа зөвшилцөх боломж олгох зорилгоор хуралдаан даргалагч нэгдсэн хуралдааны эхлэх цагийг Дотоод асуудлын байнгын хорооны саналыг үндэслэн энэ хуулийн 4.8-д зааснаас өөрөөр тогтоож болно.

4.10.Улсын Их Хурал сар бүрийн 1, 3 дахь долоо хоногийн Баасан гаригт Ерөнхий сайдын мэдээллийг, 2, 4 дэх долоо хоногийн Баасан гаригт Улсын Их Хурлын гишүүн /цаашид "гишүүн" гэх/-ий асуулгын хариуг тус тус нэгдсэн хуралдаанаар сонсоно.

4.11.Дотоод асуудлын байнгын хороо нам, эвслийн бүлэг, Байнгын, дэд, түр хороодын саналыг үндэслэн дараагийн ээлжит чуулганаар хэлэлцэх асуудлыг нэгдсэн хуралдаанд оруулна.

4.12.Хаалттай хэлэлцэхээр хуульд заасан болон төрийн нууцтай холбоотой асуудлыг хаалттай хуралдаанаар хэлэлцэнэ.

4.13.Хэлэлцэх асуудлын агуулга, гишүүдийн саналыг харгалзан энэ хуулийн 4.12-т зааснаас бусад асуудлыг хаалттай хуралдаанаар хэлэлцэж болно.

4.14.Энэ хуулийн 4.12, 4.13-т зааснаас бусад тохиолдолд хуралдааныг нээлттэй явуулна.

4.15.Нам, эвслийн бүлэг бүлгийн хуралдааны журмаа өөрөө тогтооно.

4.16.Нам, эвслийн бүлэг хуралдаанаар хэлэлцэх асуудлыг бүлгийн хуралдаанаараа хэлэлцээгүй нь тухайн асуудлыг хуралдаанаар хэлэлцэхэд саад болохгүй.

5 дугаар зүйл.Хуралдааны ирц

5.1.Хуралдааныг гишүүдийн олонх хүрэлцэн ирснээр хүчинтэйд тооцно.

5.2.Энэ хуулийн 5.1-д заасан ирцийг ээлжит, ээлжит бус, онцгой чуулганы хуралдаан эхлэхэд болон санал хураахад заавал бүрдүүлсэн байна.

5.3.Гишүүн хуралдааныг товлон зарласан цагт хүрэлцэн ирэх үүрэгтэй.

5.4.Гишүүн хүндэтгэн үзэх шалтгаанаар хуралдаанд ирэх боломжгүй бол хуралдаан даргалагчид урьдчилан бичгээр мэдэгдэнэ.

5.5.Гишүүн Улсын Их Хурлын гишүүний бүрэн эрхэд хамаарах, төлөөллийн чиг үүргээ хэрэгжүүлэх болон өвчтэй байсан буюу өвчтэй хүн асарсан, нийгмийн хариуцлага хүлээсэн /донор, сургуулийн эргүүл зэрэг/ үйл ажиллагаанд оролцсон бол хүндэтгэн үзэх шалтгаантай гэж үзэх бөгөөд хүндэтгэн үзэх шалтгаангүй бол хуралдаан тасалсанд тооцно.

5.6.Монгол Улсын Үндсэн хуулийн тодорхой заалтыг илтэд зөрчсөн асуудал хэлэлцсэн, эсхүл Монгол Улсын Үндсэн хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулахыг эсэргүүцэхээс бусад шалтгаанаар гишүүн хуралдаанд оролцохгүй байх буюу түүнийг орхиж гарахыг хориглоно.

5.7.Гишүүдийн ирцийг бүртгэхэд биеийн давхцахгүй өгөгдөл /гарын хурууны хээ/-өөр идэвхжих хуралдааны цахим систем ашиглана.

5.8.Хуралдаан даргалагч хуралдааны ирцийг гишүүдийн сонгогдсон тойрог, нэрээр дараах дарааллаар танилцуулна:

5.8.1.хүрэлцэн ирсэн гишүүн;

5.8.2.хүндэтгэн үзэх шалтгаанаар хуралдаанд хүрэлцэн ирээгүй гишүүн, түүний шалтгаан, үндэслэл;

5.8.3.тасалсан гишүүн.

6 дугаар зүйл.Хуралдаанд оролцох

6.1.Ерөнхийлөгч хуралдаанд тааллаараа оролцож, улс орны дотоод, гадаад байдлын нэн чухал асуудлаар мэдээлэл хийж, санал оруулж болно.

6.2.Засгийн газраас санаачилсан хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төслийг хэлэлцэхэд Ерөнхий сайд, Засгийн газрын гишүүн хуралдаанд оролцож, гишүүний асуултад хариулж, тайлбар хийж, Засгийн газрын байр суурийг илэрхийлнэ.

6.3.Засгийн газраас санаачилсан хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төслийг хуралдаанаар хэлэлцэх үед уг асуудлыг хариуцсан Засгийн газрын гишүүн түр эзгүй байгаа бол түүнийг албан ёсоор орлож байгаа Засгийн газрын гишүүн асуудлыг хариуцан хэлэлцүүлнэ.

6.4.Үндсэн хуулийн цэцийн дарга, Улсын дээд шүүхийн Ерөнхий шүүгч, Улсын ерөнхий прокурор, Улсын Их Хуралд ажлаа шууд хариуцан тайлагнадаг бусад байгууллагын дарга зөвхөн өөрийн нь хариуцсан ажилтай холбогдсон асуудлыг хэлэлцэхэд хуралдаанд оролцож, гишүүний асуултад хариулж, тайлбар хийнэ.

6.5.Тамгын газрын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга, тухайн асуудлыг хуралдаанаар хэлэлцүүлэх чиг үүрэг бүхий албан тушаалтан хуралдаанд оролцож, хуралдаан даргалагчийн зөвшөөрлөөр тайлбар, лавлагаа өгнө.

7 дугаар зүйл.Хаалттай хуралдааны журам

7.1.Хаалттай хуралдаанд Ерөнхийлөгч, Ерөнхий сайд, тухайн асуудлыг хариуцсан Засгийн газрын гишүүн болон холбогдох төрийн бусад байгууллагын дарга, Улсын Их Хурлын Тамгын газрын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга, тухайн асуудлыг боловсруулахад оролцсон ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнийг оролцуулж болно.

7.2.Шаардлагатай бол энэ хуулийн 7.1-д зааснаас бусад хүнийг хаалттай хуралдаанд оролцуулж болох бөгөөд тэднээр нууц задруулахгүй байх баталгааг урьдчилан гаргуулна.

7.3.Хаалттай хуралдаанд дуу, дүрс бичлэг хийх, гар утас, бусад хөдөлгөөнт төхөөрөмж авч орох, утсаар ярихыг хориглоно.

7.4.Гишүүн хаалттай хуралдааны талаар зөвхөн нууцын дэвтэрт тэмдэглэл хийнэ.

7.5.Хаалттай хуралдаанд Улсын Их Хурлын Тамгын газрын холбогдох ажилтан чиг үүргийнхээ дагуу туслалцаа үзүүлж ажиллана.”

2/8 дугаар зүйл:

“8 дугаар зүйл.Хуралдаанд асуулт асуух, үг хэлэх журам

8.1.Гишүүн хуралдаанд асуулт асуухдаа дараах журмыг баримтална:

8.1.1.нэгдсэн хуралдаанд асуулт асуухаа урьдчилан мэдэгдэж асуулт асуух дараалалд орох;

8.1.2.асуулт асуух хугацаа 2 минутаас илүүгүй, тодруулах асуулт асуух хугацаа 1 минутаас илүүгүй байх бөгөөд хариулт, тайлбар хангалтгүй гэж

тухайн гишүүн үзвэл 1 минутаас илүүгүй хугацаагаар нэмэлт асуулт асууж, тайлбар авах;

8.1.3.хэлэлцэж байгаа асуудалтай хамааралгүй асуулт асуухгүй байх;
8.1.4.хуралдаан даргалагч зөвшөөрөл өгөөгүй байхад асуулт асуухгүй

байх.

8.2.Гишүүний асуултад хариулах хугацаа 3 минутаас илүүгүй, тодруулга, тайлбар өгөх хугацаа 1 минутаас илүүгүй байх бөгөөд хэлэлцэж байгаа асуудалтай хамааралгүй асуултад хариулахгүй.

8.3.Гишүүн хуралдаанд байр сууриа илэрхийлж үг хэлэх /цаашид “үг хэлэх” гэх/-дээ дараах журмыг баримтална:

8.3.1.нэгдсэн хуралдаанд үг хэлэхээ урьдчилан мэдэгдэж дараалалд орох;

8.3.2.үг хэлэх хугацаа 5 минутаас илүүгүй байх.

8.4.Энэ хуулийн 8.1.1, 8.3.1 дэх заалт улсын төсөв хэлэлцэх, албан тушаалтныг томилох, чөлөөлөх зэрэг зохион байгуулалтын асуудал хэлэлцэхэд хамаарахгүй.

8.5.Тодорхой асуудлыг хэлэлцэхэд энэ хуулийн 8.1.2, 8.2, 8.3.2-т зааснаас өөр хугацаа заасан бол тусгайлан заасан хугацааг баримтална.

8.6.Хуралдаан даргалагч урьдчилан мэдэгдэж дараалалд орсон гишүүдийн нэрсийн жагсаалтын дагуу асуулт асуух, үг хэлэх зөвшөөрөл өгнө.

8.7.Хуралдаан даргалагч асуулт асуух, үг хэлэх зөвшөөрөл өгөхийн өмнө энэ хуулийн 8.1-8.3-т заасан журмыг баримтлахыг сануулна.

8.8.Гишүүн нэгдсэн хуралдаанд үг хэлэхдээ индэрээс хэлнэ.

8.9.Гишүүн асуулт асуух, үг хэлэхдээ бүдүүлэг үг хэллэг хэрэглэх, бусдыг доромжлох, нэр төрийг нь гутаах, гүтгэхийг хориглоно.

8.10.Гишүүн үнэн, бодитой, судалгаанд суурилсан мэдээлэлд тулгуурлаж үг хэлнэ.

8.11.Гишүүн асуулт асуух, үг хэлэх эрхээ бусад гишүүнд шилжүүлэхгүй.

8.12.Хуралдаанд хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төсөл хэлэлцэхэд гишүүний асуултад зөвхөн тухайн асуудал эрхэлсэн Засгийн газрын гишүүн, түүний эзгүйд түүнийг орлож байгаа Засгийн газрын гишүүн, эсхүл дэд сайд хариулах буюу тайлбар хийнэ.

8.13.Хууль, Улсын Их Хурлын бусад шийдвэрийн төсөл боловсруулах ажлын хэсгийн бүрэлдэхүүнд орсон, түүнчлэн хэлэлцэж байгаа асуудалтай холбогдон уригдаж ирсэн хүн хуралдаан даргалагчийн зөвшөөрснөөр тайлбар хийж, асуултад хариулж болно.

8.14.Тайлбар хийж, асуултад хариулж байгаа албан тушаалтан үнэн зөв мэдээлэл өгөх, асуултад бүрэн хариулах үүрэгтэй.

8.15.Гишүүн асуулт асуух, үг хэлэхдээ биеийн давхцахгүй өгөгдөл /гарын хурууны хээ/-өөр идэвхжих хуралдааны цахим систем ашиглана.

8.16.Гишүүн нэгдсэн хуралдаанд асуулт асуух, үг хэлэхээ дараах журмаар урьдчилан мэдэгдэж тухайн хуралдаанд асуулт асуух, үг хэлэх дараалалд орно:

8.16.1.нам, эвслийн бүлэгт харьяалагдаж байгаа гишүүний нэрийг тухайн нам, эвслийн бүлгийн дарга нь, нам, эвслийн бүлэгт харьяалагдаагүй гишүүн өөрийн нэрийг тус тус тухайн асуудлыг нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцүүлэхээс ажлын 2 өдрийн өмнө бичгээр Тамгын газарт өгөх;

8.16.2.Тамгын газар энэ хуулийн 8.16.1-д заасан нэрсийг хүлээн авсан өдөр, цагаар нь дараалуулан нэгтгэж, хуралдаан даргалагчид өгөх;

8.16.3.хуралдаан даргалагч энэ хуулийн 8.16.2-т заасан нэрсийг үндэслэн тухайн асуудлыг нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцэх хугацааг тодорхойлж, санал хураалт явуулах цагийг урьдчилан зарлах.”

3/9¹ дүгээр зүйл:

“9¹ дүгээр зүйл.Санал хураалт явуулах ерөнхий журам

9¹.1.Хуралдаанаар хэлэлцэж байгаа асуудлыг ил болон нууц санал хураалтаар шийдвэрлэнэ.

9¹.2.Ил санал хураалтыг цахимаар, нууц санал хураалтыг санал хураах хуудсаар, эсхүл цахимаар явуулна.

9¹.3.Санал хураалтыг цахимаар явуулахад биеийн давхцахгүй өгөгдөл /гарын хурууны хээ/-өөр идэвхжих хуралдааны цахим систем, эсхүл журамд тусгайлан заасан арга ашиглан явуулна.

9¹.4.Энэ хуулийн 9¹.3-т заасан журмыг Дотоод асуудлын байнгын хороо батална.

9¹.5.Ил санал хураалтыг явуулахад техникийн гэмтэл гарсан, цахилгаан тасарсан, санал хураалтын систем ажиллахгүй болсон, эсхүл гишүүдийн олонх санал гаргасан тохиолдолд гар өргөж, эсхүл энэ хуулийн 9¹.3-т заасан журмаар санал хураалтыг явуулна.

9¹.6.Гар өргөж явуулсан ил санал хураалтын дүнг Улсын Их Хурлын Тамгын газар гаргаж, хуралдаан даргалагч зарлана.

9¹.7.Нууц санал хураалтыг санал хураах хуудсаар явуулах бол гишүүдээс бүрдсэн тооллогын комисс байгуулан санал хураалтыг явуулж, дүнг танилцуулна.

9¹.8.Нууц санал хураалтыг цахимаар явуулахад зөвхөн санал хураалтын дүн гарах бөгөөд санал өгсөн гишүүдийн нэрс хуралдааны цахим системд хадгалагдахгүй.

9¹.9.Гишүүн санал хураалтад оролцохдоо “зөвшөөрсөн” буюу “татгалзсан” саналын аль нэгийг өгнө.

9¹.10.Санал хураалт явуулах үед гишүүн санал өгөх эрхээ зөвхөн өөрөө эдлэх бөгөөд энэхүү эрхээ бусдад шилжүүлэх, бусад гишүүний өмнөөс санал өгөхийг хориглоно.

9¹.11.Гишүүн өөрийн болон өөртэй нь хамаарал бүхий этгээдийн хувийн ашиг сонирхлыг хөндсөн асуудлаарх санал хураалтад оролцохгүй.”

4/10¹ дүгээр зүйл:

“10¹ дүгээр зүйл.Хуралдааны дэг зөрчигчид хүлээлгэх хариуцлага

10¹.1.Гишүүн хуралдааны дэг зөрчсөн бол дараах сахилгын шийтгэл оногдуулна:

10¹.1.1.сануулах;

10¹.1.2.үг хэлэх эрхийг хасах;

10¹.1.3.хуралдаанд оролцох эрхийг хасах;

10¹.1.4.хуралдаанаас хөөх.

10¹.2.Гишүүн үг хэлэх хугацаа хэтрүүлэх, хэлэлцэж байгаа асуудалтай хамааралгүй асуулт асуух, үг хэлэх зөвшөөрөл өгөөгүй байхад үг хэлсэн тохиолдолд хуралдаан даргалагч түүний үгийг зогсоон эхний удаа сануулж, дараагийн авах сахилгын шийтгэлийн талаар анхааруулна.

10¹.3.Гишүүн эхний удаа өгсөн сануулгыг биелүүлээгүй бол хуралдаан даргалагч гишүүний үг хэлэх эрхийг хасаж, тухайн асуудлын хэлэлцүүлгийн явцад дахин үг хэлэх эрх олгохгүй.

10¹.4.Гишүүн асуулт асуух, үг хэлэхээ урьдчилан мэдэгдэж дараалалд оролгүй, хуралдаан даргалагчийн зөвшөөрөл өгөөгүй байхад асуулт асууж, үг хэлж бусдад саад учруулсан, асуулт асуух, үг хэлэхдээ бүдүүлэг үг хэллэг хэрэглэх, бусдыг доромжлох, нэр төрийг нь гутаах, гүтгэсэн шинжтэй үг хэлсэн бол хуралдаан даргалагч түүнд урьдчилан сануулахгүйгээр тухайн өдрийн хуралдаанд үг хэлэх эрхийг нь хасна.

10¹.5.Хуралдаан даргалагчийн дэг сахихыг сануулсан шаардлагыг биелүүлэхгүй байх, бусдын асуулт асуух, үг хэлэх, санал хураах эрхэд саад хийхийг оролдсон, гишүүнийг доромжилсон, өдөөн хатгасан, заналхийлэх зэргээр хуралдааныг хэвийн явуулахад саад учруулсан бол гишүүнийг тухайн өдрийн хуралдаанд оролцох эрхийг хасаж, түүнийг хуралдааны танхимаас гаргана.

10¹.6.Гишүүн Улсын Их Хурлын болон гишүүний нэр хүндийг гутаан доромжлох, эмх замбараагүй байдал үүсгэхээр бусдыг турхирах, өдөөн хатгах, хуралдааны хэвийн үйл ажиллагааг алдагдахуйц нөхцөл байдлыг үүсгэсэн бол хуралдаан даргалагч түүнийг хуралдааны танхимаас хөөн гаргах эрхтэй.

10¹.7.Энэ хуулийн 10¹.6-д заасан сахилгын шийтгэлийг хуралдаан даргалагч өмнө нь оногдуулсан эсэхээс үл хамааран оногдуулах бөгөөд тухайн гишүүнийг 30 хүртэл хоногоор хуралдаанд оролцуулахгүйгээр сахилгын шийтгэл оногдуулж болно.

10¹.8.Энэ хуулийн 10¹.5, 10¹.6-д заасан шийтгэлийг хүлээсэн гишүүн хуралдааны танхимыг нэн даруй орхин гарах үүрэгтэй бөгөөд гишүүн хуралдааны танхимыг нэн даруй орхин гараагүй нь түүнд оногдуулсан сахилгын шийтгэлийн хугацааг нэмэгдүүлэх үндэслэл болохыг хуралдаан даргалагч гишүүнд сануулна.

10¹.9.Хуралдааны танхимаас хөөгдсөн гишүүн нь хуралдаанд оролцох эрхээ хасуулсан хугацаанд Байнгын, түр, дэд хорооны болон нэгдсэн хуралдааны алинд ч оролцох эрхгүй.

10¹.10.Хуралдааны танхимаас хөөгдсөн гишүүнийг сахилгын шийтгэлтэй байх хугацаанд хуралдааны ирцэд тасалснаар тооцно.

10¹.11.Энэ хуулийн 10¹.1-д заасан сахилгын шийтгэл хүлээсэн гишүүн тухайн сахилгын шийтгэлийг хүлээн зөвшөөрөхгүй тохиолдолд дараагийн хуралдаан эхлэхээс өмнө Дотоод асуудлын байнгын хороонд бичгээр гомдол гаргах эрхтэй.

10¹.12.Дотоод асуудлын байнгын хороо энэ хуулийн 10¹.11-д заасны дагуу гаргасан гишүүний гомдлыг хэлэлцэж шийдвэрлэх бөгөөд энэ тухай хуралдаанд танилцуулна.”

5/11, 12 дугаар зүйл:

“11 дүгээр зүйл.Анхдугаар чуулганы нээлт

11.1.Анхдугаар чуулганаар Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 14.3-т заасан асуудлыг хэлэлцэнэ.

11.2.Анхдугаар чуулганы нээлтийн ажиллагааг дараах журмаар зохион байгуулна:

11.2.1.Улсын Их Хуралд хамгийн олон удаа сонгогдсон, хэрэв олон удаа сонгогдсон хэд хэдэн гишүүн байвал тэдгээрийн насаар хамгийн ахмад гишүүн нэгдсэн хуралдааныг Улсын Их Хурлын даргыг сонгож дуустал удирдах;

11.2.2.Улсын Их Хурлын ээлжит сонгуулийн дүнг танилцуулах;

11.2.3.сонгуулийн дүнг танилцуулсны дараа Улсын Их Хурлын гишүүний тангараг өргөх;

11.2.4.тангараг өргөх ёслол үйлдэж дуусмагц гишүүдийн бүрэн эрхийг хүлээн зөвшөөрөх тухай тогтоол батлах.

11.3.Улсын Их Хурлын Тамгын газрын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга анхдугаар чуулганы хуралдааныг удирдуулахаар энэ хуулийн 11.2.1-д заасан гишүүнийг хуралдаан даргалагчийн ширээнд урин суулгана.

11.4.Сонгуулийн ерөнхий хорооноос Улсын Их Хурлын ээлжит сонгуулийн дүнг танилцуулах ба асуулт хариулт явуулахгүй.

11.5.Гишүүний тангараг өргөх ёслолын ажиллагааг дараах журмаар зохион байгуулна:

11.5.1.тангарагийн үгийг Улсын Их Хуралд анх удаа сонгогдсон насаар хамгийн залуу гишүүн индрээс уншихад бусад гишүүн суудлаасаа босч даган хэлэх, насаар хамгийн залуу гишүүн гишүүний тангараг унших боломжгүй бол насаар залуу дараагийн гишүүн тангаргийн үгийг уншиж, бусад гишүүн даган хэлж тангараг өргөх;

11.5.2.тангараг өргөсний дараа хуралдаан даргалагч цагаан толгойн үсгийн дарааллаар гишүүдийн нэрсийг дуудахад нэр дуудагдсан гишүүн суудлаасаа босч Төрийн сүлдэнд мэхийн ёсолж, Төрийн далбаанаас адис авах;

11.5.3.чуулганы танхимын голд байрлуулсан ширээнд сууж, тангаргийн бичигт гарын үсэг зурах;

11.5.4.Улсын Их Хурлын гишүүний үнэмлэх, энгэрийн тэмдгийг Улсын Их Хурлын Тамгын газрын Ерөнхий нарийн бичгийн дарга гардуулах;

11.5.5.хамгийн сүүлд хуралдаан даргалагч Төрийн сүлдэнд мэхийн ёсолж, Төрийн далбаанаас адис аван тангаргийн бичигт гарын үсэг зурах;

11.5.6.хуралдаан даргалагч тангаргийн бичигт гарын үсэг зурж ширээндээ очсоны дараа Төрийн дуулал эгшиглүүлэх.

11.6.Хуралдаан даргалагч гишүүдийн бүрэн эрхийг хүлээн зөвшөөрөх тухай тогтоолыг уншиж санал хураалгана.

11.7.Санал хураалтыг гар өргөж явуулна.

11.8.Тангараг өргөхтэй холбогдуулан Улсын Их Хурлын гишүүн асуулт асууж, үг хэлэхгүй.

11.9.Анхдугаар чуулганы нээлтийн хуралдаанд оролцож амжаагүй гишүүн өөрийн оролцсон анхны өдрийн хуралдаанд тангараг өргөнө.

11.10.Улсын Их Хурлын гишүүн хүндэтгэн үзэх шалтгаангүйгээр тангараг өргөөгүй тохиолдолд түүнийг Улсын Их Хурлын бүрэн эрхээс татгалзсанд тооцно.

11.11.Нөхөн сонгогдсон гишүүний тангараг өргөх, бүрэн эрхийг хүлээн зөвшөөрөх тухай асуудлыг энэ хуулийн 11.5, 11.6-11.8-д заасан журмаар явуулна.

12 дугаар зүйл.Анхдугаар чуулганаар Улсын Их Хурлын даргыг сонгох

12.1.Улсын Их Хурлын даргад Улсын Их Хурлын гишүүдийн дотроос нэр дэвшүүлнэ.

12.2.Хуралдаан даргалагч Улсын Их Хурлын даргад нэр дэвшүүлж эхлэх, дуусах хугацааг зарлаж, товлосон хугацаа дуусмагц нэр дэвшигчдийн нэрсийг зарлана.

12.3.Гишүүн өөрийн нэрийг, эсхүл өөр гишүүний нэрийг Улсын Их Хурлын даргад нэр дэвшүүлэх эрхтэй.

12.4.Гишүүн Улсын Их Хурлын даргад нэр дэвшигчээс асуулт асууж, үг хэлж болно.

12.5.Гишүүд асуулт асууж, үг хэлж дууссаны дараа санал хураалт явуулах бөгөөд нэр дэвшигчдийн нэрсийн жагсаалтад Улсын Их Хурлын даргад нэр нь дэвшсэн бүх гишүүнийг оруулна.

12.6.Гишүүн энэ хуулийн 12.5-д заасан нэрсийн жагсаалтаас өөрийн нэрийг татсан бол түүний нэрийг жагсаалтаас хасаж, тухайн гишүүний нэрээр санал хураалт явуулахгүй.

12.7.Санал хураалтыг илээр явуулж, хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонхын санал авсан нэр дэвшигчийг Улсын Их Хурлын даргаар сонгогдсонд тооцож, энэ тухай тогтоол батлагдсанд тооцно.

12.8.Санал хураалтад хоёр гишүүний нэрийг нэр дэвшүүлсэн боловч тэдгээрийн хэн нь ч хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонхын санал авч чадаагүй бол Улсын Их Хурлын даргад нэр дэвшүүлэх ажиллагааг дахин явуулна.

12.9.Хэрэв Улсын Их Хурлын даргад хоёроос дээш гишүүний нэрийг нэр дэвшүүлсэн боловч тэдгээрийн хэн нь ч хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонхын санал аваагүй бол хамгийн олон санал авсан хоёр гишүүнийг оролцуулан дахин санал хураалт явуулж, хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонхын санал авсан гишүүнийг Улсын Их Хурлын даргаар сонгогдсонд тооцож, энэ тухай тогтоол батлагдсанд тооцно.

12.10.Улсын Их Хурлын дарга сонгогдмогцоо нэгдсэн хуралдааныг цааш үргэлжлүүлэн удирдана.”

6/15¹ дүгээр зүйл:

“15¹ дүгээр зүйл.Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийг шинэчлэн тогтоох

15¹.1.Улсын Их Хурал дараах асуудлын хүрээнд Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэг /цаашид “хуралдааны дэг” гэх/-ийг шинэчлэн тогтоох эсэх асуудлыг анхны ээлжит чуулганаар хэлэлцэн шийдвэрлэнэ:

15¹.1.1.ээлжит чуулганы эхлэх, дуусах хугацаа;

15¹.1.2.хэлэлцэх асуудлын төлөвлөгөө, хуваарь;

15¹.1.3.хуралдаанд асуулт асуух, үг хэлэх журам, хугацаа;

15¹.1.4.санал хураалт явуулах хэлбэр;

15¹.1.5.хуралдаанд оролцогчдыг тодорхойлох, тэдгээрийн оролцооны хязгаарлалт, үүрэг;

15¹.1.6.ирцийн бүртгэл;

15¹.1.7.завсарлага авах;

15¹.1.8.хаалттай, нээлттэй хуралдааны дэг.

15¹.2. Дотоод асуудлын байнгын хороо хуралдааны дэгийг шинэчлэн тогтоох эсэх асуудлыг анхны ээлжит чуулганы эхний өдөр хэлэлцэж, нэгдсэн хуралдаанд санал, дүгнэлт оруулна.

15¹.3. Нэгдсэн хуралдаанаар Дотоод асуудлын байнгын хорооны санал, дүгнэлтийг тухайн Байнгын хорооны дарга танилцуулах ба гишүүд Байнгын хорооны санал, дүгнэлттэй холбогдуулан асуулт асууж, үг хэлж болно.

15¹.4. Гишүүд асуулт асууж, үг хэлж дууссаны дараа Дотоод асуудлын байнгын хорооноос гаргасан саналаар санал хураалт явуулж, хуралдааны дэгийг шинэчлэн тогтоох эсэх асуудлыг хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонхын саналаар шийдвэрлэнэ.

15¹.5. Хэрэв гишүүд хуралдааны дэгийг шинэчлэн тогтоох шаардлагагүй гэж үзсэн бол өмнөх Улсын Их Хурлаар мөрдөж байсан хуралдааны дэгийг мөрдөнө.

15¹.6. Хэрэв гишүүдийн олонх хуралдааны дэгийг шинэчлэн тогтоох нь зүйтэй гэж үзсэн бол Улсын Их Хурлын дарга хуралдааны дэгийн шинэчилсэн найруулгын төсөл боловсруулах үүрэг бүхий ажлын хэсгийг Улсын Их Хуралд суудал бүхий нам, эвсэл болон бие даан нэр дэвшиж сонгогдсон гишүүдийн төлөөллийн бүрэлдэхүүнтэйгээр байгуулна.

15¹.7. Энэ хуулийн 15¹.6-д заасан ажлын хэсэг хуралдааны дэгийн шинэчилсэн найруулгын төслийг 14 хоногийн дотор боловсруулж, Дотоод асуудлын байнгын хороогоор хэлэлцүүлнэ.

15¹.8. Дотоод асуудлын байнгын хороо хуралдааны дэгийн шинэчилсэн найруулгын төслийг хэлэлцэж, гишүүдийн гаргасан саналаар санал хураалт явуулж, Байнгын хорооны санал, дүгнэлтийг нэгдсэн хуралдаанд оруулна.

15¹.9. Нэгдсэн хуралдаанд гишүүд Дотоод асуудлын байнгын хорооны санал, дүгнэлт болон хуралдааны дэгийн шинэчилсэн найруулгын төсөлтэй холбогдуулан асуулт асууж, үг хэлж болох бөгөөд санал, дүгнэлттэй холбоотой асуулт хариулт явуулсны дараа хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонхын саналаар хуралдааны дэгийн шинэчилсэн найруулгын төслийг батлах эсэхийг шийдвэрлэнэ.

15¹.10. Хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонх Дотоод асуудлын байнгын хорооны саналыг дэмжсэн бол хуралдааны дэг батлагдсанд тооцно.

15¹.11. Шинээр баталсан хуралдааны дэгийн дагаж мөрдөх хугацааг нэгдсэн хуралдаанаас тогтооно.

15¹.12. Шинээр баталсан хуралдааны дэг хүчин төгөлдөр мөрдөж эхлэх хүртэл өмнөх Улсын Их Хурлаар мөрдөж байсан хуралдааны дэг хүчин төгөлдөр байна.

15¹.13. Хуралдаанд оролцсон гишүүдийн олонх Дотоод асуудлын байнгын хорооны саналыг дэмжээгүй бол тухайн төслийг Дотоод асуудлын байнгын хороонд шилжүүлэх бөгөөд Дотоод асуудлын байнгын хороо дахин хэлэлцэж, нэгдсэн хуралдаанд оруулна."

7/16 дугаар зүйлийн 16.1.1 дэх заалт:

“16.1.1.төслийг хэлэлцэх эсэхийг нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцэх ба шаардлагатай гэж үзвэл нам, эвслийн бүлэг төслийг урьдчилан хэлэлцэж чуулганаар хэлэлцэх эсэх тухай санал, дүгнэлт гаргаж нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцүүлэх;”

8/16 дугаар зүйлийн 16.1.6 дахь заалт:

“16.1.6.нэгдсэн хуралдаанаар эцсийн хэлэлцүүлэг явуулахад зарчмын зөрүүтэй саналаар санал хураалт явуулсан бол төслийг эцсийн найруулга хийлгэж батлахад бэлтгүүлэхээр холбогдох Байнгын хороонд шилжүүлэх;”

9/19 дүгээр зүйлийн 19.3.4 дэх заалт:

“19.3.4.төслийн үзэл баримтлалтай холбогдуулан үг хэлэхээ урьдчилан мэдэгдэж дараалалд орсон гишүүн үг хэлэх;”

10/20 дугаар зүйлийн 20.2 дахь хэсэг:

“20.2.Энэ хуулийн 20.1-д заасан төсөлтэй хамт өргөн мэдүүлсэн хуульд өөрчлөлт оруулах тухай хуулийн төсөлд анхдагч болон шинэчилсэн найруулгын төсөлтэй нийцүүлэх өөрчлөлтөд энэ хуулийн 20.3-т заасан хүрээ хязгаар хамаарахгүй.”

11/21 дүгээр зүйл:

“21 дүгээр зүйл.Байнгын хорооны хуралдаанаар төслийн анхны хэлэлцүүлэг явуулах

21.1.Энэ хуулийн 19.3.6-д заасны дагуу анхны хэлэлцүүлэгт шилжүүлсэн төслийг холбогдох Байнгын хороо хуралдаанаараа хэлэлцэж санал, дүгнэлт гаргана.

21.2.Энэ хуулийн 21.1-д заасан санал, дүгнэлтэд тухайн төслийн агуулга төрийн бодлоготой нийцэж байгаа эсэх, хууль тогтоомжийн бичлэгийн техник, хэл зүйн шаардлагыг хангасан эсэх болон төслийн зүйл, заалтын талаар зарчмын өөр саналтай бол түүний үндэслэл, шалтгааныг заана.

21.3.Нам, эвслийн бүлэг төслийг хуралдаанаараа хэлэлцэж санал, дүгнэлт гаргасан бол санал, дүгнэлтээ зарчмын зөрүүтэй саналын томъёоллын хамт холбогдох Байнгын хороонд өгнө.

21.4.Нэг төсөл буюу асуудлыг хэд хэдэн Байнгын хороо хэлэлцэж санал, дүгнэлт гаргахаар хууль тогтоомжид заасан бол тэдгээр нь хуралдаанаа тус тусдаа зохион байгуулж, санал, дүгнэлтээ зарчмын зөрүүтэй саналын томъёоллын хамт холбогдох Байнгын хороонд өгнө.

21.5.Энэ хуулийн 21.3, 21.4-т заасны дагуу санал, дүгнэлт гаргасан Байнгын хороо, нам, эвслийн бүлэг тухайн асуудлыг холбогдох Байнгын хорооны хуралдаанаар хэлэлцэхэд тэдгээрийг төлөөлөх гишүүнийг томилно.

21.6.Нэг төсөл буюу асуудлыг хэд хэдэн Байнгын хороогоор хэлэлцүүлэхээр хуваарилсан бол Байнгын хороод тухайн төсөл буюу асуудлыг хамтарсан хуралдаанаараа хэлэлцэж болно.

21.7.Гишүүн холбогдох Байнгын хороонд харьяалагддаг эсэхээс үл хамааран тухайн хэлэлцэж байгаа төсөл буюу асуудлаар бичгээр санал ирүүлж болох бөгөөд ийнхүү санал гаргасан гишүүн хуралдаанд өөрөө оролцоогүй ч гэсэн гаргасан саналыг нь хэлэлцэж санал хураалт явуулна.

21.8.Холбогдох Байнгын хороо төслийг зүйл, хэсэг, заалт бүрээр хэлэлцэнэ.

21.9.Байнгын хороо төслийг зүйл, хэсэг, заалт бүрээр хэлэлцэхдээ дараах журмыг баримтална:

21.9.1.гишүүн төслийн тухайн зүйлтэй холбогдуулан асуулт асуух, тодруулах, нэмэлт асуулт асуух хугацаа тус бүр 1 минутаас илүүгүй байх;

21.9.2.гишүүний асуултад хариулах, тодруулга, тайлбар хийх хугацаа асуулт тус бүрд 1 минутаас илүүгүй байх;

21.9.3.гишүүн, бусад Байнгын хороо, нам, эвслийн бүлэг тухайн зүйлтэй холбогдуулан бичгээр санал гаргасан бол үндэслэлийг нь эхний удаад 5 минутаас илүүгүй, дахин нэг удаа 3 минутаас илүүгүй хугацаагаар тайлбарлаж болно;

21.9.4.гишүүн, бусад Байнгын хороо, нам, эвслийн бүлгийн бичгээр гаргасан саналтай холбогдуулан хууль санаачлагчийн тайлбарыг сонсох.

21.10.Байнгын хороо төслийн зүйл, хэсэг, заалтаар санал хураалт явуулна.

21.11.Төслийн зүйл, хэсэг, заалтаар гишүүн, бусад Байнгын хороо, нам, эвслийн бүлгийн бичгээр гаргасан саналыг хууль санаачлагч зөвшөөрсөн тохиолдолд гишүүн, бусад Байнгын хороо, нам, эвслийн бүлгийн гаргасан саналын томьёолоор санал хураалтыг явуулах бөгөөд дэмжигдсэн саналын томьёоллыг Байнгын хорооны саналд тооцно.

21.12.Хууль санаачлагч нь гишүүн, бусад Байнгын хороо, нам, эвслийн бүлгийн бичгээр гарсан саналыг зөвшөөрөөгүй тохиолдолд санал хураалтыг дараах журмаар явуулна:

21.12.1.санал хураалтыг төслийн томьёолоор явуулах бөгөөд энэ тохиолдолд гишүүн, бусад Байнгын хороо, нам, эвслийн бүлгийн гаргасан санал хажуугийн саналд тооцогдох;

21.12.2.төслийн томьёолол дэмжигдсэн тохиолдолд бичгээр санал гаргасан гишүүн, бусад Байнгын хороо, нам, эвслийн бүлэг, тэдгээрийг дэмжсэн 3 хүртэл гишүүн тайлбар хэлж, дахин санал хураалгаж болох бөгөөд энэ тохиолдолд дэмжигдсэн саналын томьёолоор дахин санал хураалт явуулах;

21.12.3.эхний 2 санал хураалтад нэг саналын томьёолол 2 удаа дэмжигдсэн бол уг саналын томьёоллыг тухайн Байнгын хорооны саналд тооцох;

21.12.4.хэрэв 2 дахь санал хураалтаар төслийн томьёолол дэмжигдээгүй бол хууль санаачлагч, түүнийг дэмжсэн 3 хүртэл гишүүн тайлбар хийж, дахин санал хураалгаж болох бөгөөд энэ тохиолдолд 2 дахь санал хураалтаар дэмжигдсэн саналын томьёоллоор санал хураалт явуулах;

21.12.5.энэ хуулийн 21.12.4-т заасан санал хураалтаар дэмжигдсэн саналын томьёоллыг тухайн Байнгын хорооны саналд тооцох.

21.13.Төслийн нэг зүйл, хэсэг, заалтын талаар хоёр буюу түүнээс дээш санал гарсан тохиолдолд хуралдаан даргалагч санал тус бүрийг танилцуулж, хууль санаачлагчийн зөвшөөрсөн саналын томьёоллоор санал хураалт явуулах бөгөөд уг санал дэмжигдсэн бол бусад саналыг дэмжигдээгүйд тооцож санал хураалт явуулахгүй.

21.14.Энэ хуулийн 21.13-т заасан саналын алийг нь ч хууль санаачлагч зөвшөөрөөгүй тохиолдолд санал хураалтыг энэ хуулийн 21.12-т заасан журмын дагуу явуулна.

21.15.Байнгын хороогоор дэмжигдсэн саналаар цөөнх болсон гишүүн Байнгын хорооны санал, дүгнэлтэд тэмдэглүүлж, нэгдсэн хуралдаанд үг хэлж саналаа тайлбарлан санал хураалгаж болно.

21.16.Төслийг холбогдох Байнгын хорооны хуралдаанаар хэлэлцэх үед тухайн Байнгын хороонд харьяалагдсан гишүүн таслах эрхтэй оролцоно.

21.17.Холбогдох Байнгын хороо төслийн хэлэлцүүлэг дууссаны дараа зарчмын зөрүүтэй саналын томьёоллыг дэмжигдсэн, дэмжигдээгүйгээр нь бүлэглэн нэгдсэн хуралдаанд танилцуулж санал хураалгана.

21.18.Холбогдох Байнгын хороо тухайн дэмжигдсэн зарчмын зөрүүтэй санал нь улсын болон орон нутгийн төсөв, түүнчлэн санхүү, хөрөнгө оруулалт, бизнесийн орчинд шууд ба шууд бус байдлаар /сөргөөр/ нөлөөлж болзошгүй гэж үзвэл тухайн саналаар үр нөлөөний дүн шинжилгээ хийлгэх, эсхүл олон нийтийн хэлэлцүүлэг, нийтийн сонсгол зохион байгуулж болно.

21.19.Энэ хуулийн 21.18-д заасны дагуу үр нөлөөний дүн шинжилгээ, олон нийтийн хэлэлцүүлэг, нийтийн сонсгол зохион байгуулах тохиолдолд тухайн төслийн хэлэлцүүлгийг түр хугацаагаар хойшлуулж болно.”

4 дүгээр зүйл.Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 10 дугаар зүйлийн 10.1.5 дахь заалтын “8.6-д” гэснийг “8.12, 8.13-т” гэж, 10.2 дахь хэсгийн “дарааллын” гэснийг “хэлэлцэх асуудлын дараалал, түүнийг өөрчлөх, хэлэлцэх асуудлыг хойшлуулах, хасах” гэж, 16 дугаар зүйлийн 16.2 дахь хэсгийн “16.1.6-д” гэснийг “16.1.7-д” гэж, 53 дугаар зүйлийн 53.1.3 дахь заалтын “53.1.2-т” гэснийг “53.1.2, 53.3-т” гэж, 16¹ дүгээр зүйлийн 16¹.1 дэх хэсгийн “өмнө баталсан хэлэлцэх асуудлын тов, дараалалд өөрчлөлт оруулж, чуулганаар хэлэлцүүлэх тухай захирамж гаргана” гэснийг “захирамж гаргах бөгөөд уг захирамжийг үндэслэн Дотоод асуудлын байнгын хороо хуралдаанаар хэлэлцэх асуудлын дараалал, товыг тогтооно” гэж, 16¹.3 дахь хэсгийн “16¹.1, 16¹.2-т” гэснийг “16¹.1-д” гэж, 19 дүгээр зүйлийн 19.4 дэх хэсгийн “8.1.6, 8.1.7, 8.2-т” гэснийг “8.1.2, 8.2, 8.3.2-т” гэж, 22 дугаар зүйлийн 22.2 дахь хэсгийн “санал, дүгнэлттэй холбогдуулан гишүүн асуулт асуух, түүнд хариулах хугацаа тус бүр 4 минутаас

илүүгүй байх бөгөөд гишүүд хуралдаан даргалагчийн зөвшөөрснөөр нэмэлт” гэснийг “байх бөгөөд гишүүн санал, дүгнэлттэй холбогдуулан энэ хуулийн 8.1.2-т заасны дагуу” гэж, 47 дугаар зүйлийн 47.2.5 дахь заалтын “Хууль зүйн” гэснийг “Хүний эрх, иргэний боловсролын” гэж, 51² дугаар зүйлийн 51^{2.3} дахь хэсгийн “мэргэжлийн шинжээч” гэснийг “шинжээч, ажиглагч” гэж, 53 дугаар зүйлийн 53.2 дахь хэсгийн “найруулга, үг хэллэг, дэс дараалал, бүтцийн шинжтэй засвар хийж болно” гэснийг “өгүүлбэр зүйн найруулга, үг хэллэг, нэр томъёог Үндсэн хууль, бусад хууль, тухайн хуулийн бусад зүйл, заалтын нэр томъёотой жигдлэх, бүлэг, зүйл, хэсэг, заалт зэрэг хуулийн бүтцийн нэгжийн дэс дарааллын дугаарын алдааг засах хүрээнд зохих засварыг хийнэ” гэж, 53.5 дахь хэсгийн “53.4-т” гэснийг “53.5-д” гэж, 53.6 дахь хэсгийн “53.5-д” гэснийг “53.6-д” гэж, 53.7 дахь хэсгийн “53.6-д” гэснийг “53.7-д” гэж, 53.8 дахь хэсгийн “53.7-д” гэснийг “53.8-д” гэж, 53.9 дэх хэсгийн “53.6-д” гэснийг “53.7-д” гэж, 10 дугаар зүйлийн 10.1.9 дэх заалтын дугаарыг “10.1.12” гэж, 19 дүгээр зүйлийн 19.4-19.6 дахь хэсгийн дугаарыг “19.5-19.7” гэж, 20 дугаар зүйлийн 20.3 дахь хэсгийн дугаарыг “20.5” гэж, 53 дугаар зүйлийн 53.3-53.11 дэх хэсгийн дугаарыг “53.4-53.12” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

5 дугаар зүйл. Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 16 дугаар зүйлийн 16.1.3 дахь заалтын “шаардлагатай гэж үзвэл нам, эвслийн бүлэг” гэснийг, 19 дүгээр зүйлийн 19.3.2 дахь заалтын “Байнгын хороо,” гэснийг тус тус хассугай.

6 дугаар зүйл. Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуулийн 7¹ дүгээр зүйл, 16¹ дүгээр зүйлийн 16^{1.2} дахь хэсэг, 18 дугаар зүйл, 19 дүгээр зүйлийн 19.2 дахь хэсэг, 22 дугаар зүйлийн 22.3.3 дахь заалтыг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

7 дугаар зүйл. Энэ хуулийг ... оны ... дугаар сарын ...-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2019 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

**МОНГОЛ УЛСЫН ИХ ХУРЛЫН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ,
ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ**

1 дүгээр зүйл. Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуульд доор дурдсан агуулгатай дараах зүйл, хэсэг, заалт нэмсүгэй:

1/19 дүгээр зүйлийн 19.3.3 дахь заалт:

"19.3.3.Дотоод асуудлын байнгын хороо;"

2/19 дүгээр зүйлийн 19.3.10 дахь заалт:

"19.3.10.Хүний эрх, иргэний боловсролын байнгын хороо."

3/20 дугаар зүйлийн 20.3 дахь хэсэг:

"20.3.Дотоод асуудлын байнгын хороо:

20.3.1.Улсын Их Хурлын зохион байгуулалт, үйл ажиллагаатай холбогдсон асуудал;

20.3.2.чуулганаар хэлэлцэх асуудал;

20.3.3.хуралдааны хуваарь;

20.3.4.хуралдааны дэг, дэгийн тайлбар;

20.3.5.гишүүний бүрэн эрхийн асуудал;

20.3.6.гишүүний ёс зүй;

20.3.7.гишүүний хөрөнгө, орлогын мэдүүлэг;

20.3.8.Улсын Их Хурлын хяналт шалгалтын хуваарь;

20.3.9.Улсын Их Хуралд ажлаа шууд хариуцан тайлагнадаг байгууллагын үйл ажиллагааг уялдуулан зохицуулах, тэдгээрийн үйл ажиллагаанд Улсын Их Хурлаас тавих хяналтыг зохион байгуулах;

20.3.10.Улсын Их Хурал, гишүүний төсвийн төлөвлөлт, гүйцэтгэлийн хяналт."

4/20 дугаар зүйлийн 20.10 дахь хэсэг:

"20.10.Хүний эрх, иргэний боловсролын байнгын хороо:

20.10.1.хүний эрх, эрх чөлөөний баталгаа;

20.10.2.өршөөл;

20.10.3.цагаачлал, иргэний харьяаллын асуудал;

20.10.4.иргэний эрх зүйн боловсрол;

20.10.5.улс төр, нийгэм, эдийн засаг, соёл, сонгогчдын боловсрол."

5/22 дугаар зүйлийн 22.7, 22.8 дахь хэсэг:

“22.7.Дотоод асуудлын байнгын хорооны бүрэлдэхүүнд Улсын Их Хурлын дэд дарга, нам, эвслийн бүлгийн дарга, Байнгын, түр хороодын дарга, Улсын Их Хуралд хамгийн олон удаа сонгогдсон Улсын Их Хурлын гишүүн орно.

22.8.Дотоод асуудлын байнгын хорооны дарга Улсын Их Хуралд хамгийн олон удаа сонгогдсон Улсын Их Хурлын гишүүн байх бөгөөд хэрвээ Улсын Их Хуралд хамгийн олон удаа сонгогдсон хэд хэдэн гишүүн байвал насаар хамгийн ахмад гишүүн тухайн Байнгын хороог даргална.”

6/24 дүгээр зүйлийн 24.1.2 дахь заалт:

“24.1.2.Дотоод асуудлын байнгын хороонд Ёс зүйн, Улсын Их Хурлын гишүүний халдашгүй байдлын.”

7/24 дүгээр зүйлийн 24.3.12 дахь заалт:

“24.3.12.Соёл, урлаг, спортын дэд хороо нь соёл, урлаг, спортын салбарын хууль, тогтоомжийн биелэлт, эрх зүйн зохицуулалтыг боловсронгуй болгох асуудлыг.”

8/28 дугаар зүйлийн 28.4 дэх хэсэг:

“28.4.Энэ хуулийн 28.1.2, 28.1.3-т зааснаар бүлгийн үйл ажиллагаа дуусгавар болсон тохиолдолд тухайн намаас сонгогдсон гишүүд Улсын Их Хуралд хамтарсан үйл ажиллагаа явуулах зорилгоор зөвлөл байгуулж болох бөгөөд тухайн зөвлөл энэ хуулийн 27.1.8-д заасан эрх, үүргийг хэрэгжүүлнэ.”

2 дугаар зүйл.Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 3 дугаар зүйлийн 3.2 дахь хэсгийн “тал бүрээс нь” гэсний дараа “, чөлөөтэй” гэж, 20 дугаар зүйлийн 20.9 дэх хэсгийн “хуралдаанаараа” гэсний өмнө “нэгдсэн” гэж, 24 дүгээр зүйлийн 24.1.2 дахь заалтын “Тогтвортой хөгжлийн зорилгын” гэсний дараа “, Соёл, урлаг, спортын” тус тус нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн дараах зүйл, хэсэг, заалтыг доор дурдсанаар өөрчлөн найруулсугай:

1/11 дүгээр зүйлийн 11.3, 11.4 дэх хэсэг:

“11.3.Улсын Их Хурал, төрийн бусад байгууллагын үйл ажиллагааны уялдааг хангах, тухайн долоо хоногт чуулганаар хэлэлцэх асуудлын дараалал, товыг тогтоох, Улсын Их Хурлын чуулганаар төслийг нэн яаралтай хэлэлцүүлэх, Улсын Их Хурлын төсөв болон Улсын Их Хурлын дотоод үйл ажиллагаатай холбогдолтой бусад асуудлыг зөвшилцөх чиг үүрэг бүхий зөвлөл /цаашид “Зөвлөл” гэх/ Улсын Их Хурлын даргын дэргэд ажиллана.

11.4.Энэ хуулийн 11.3-т заасан Зөвлөлийн бүрэлдэхүүнд Улсын Их Хурлын дэд дарга, нам, эвслийн бүлгийн дарга, Байнгын хороодын дарга орох бөгөөд Монгол Улсын Ерөнхийлөгчийн Тамгын газрын дарга, Засгийн газрын Хэрэг эрхлэх газрын дарга орж болно.”

2/12 дугаар зүйлийн 12.3 дахь хэсэг:

“12.3.Энэ хуулийн 28.1-д зааснаар нам, эвслийн бүлгийн үйл ажиллагаа дуусгавар болсон, эсхүл нам, эвслийн бүлэг нь тухайн дэд даргыг чөлөөлөх санал албан ёсоор тавьсныг Улсын Их Хурал хэлэлцэж дэмжсэн бол тухайн нам, эвслийн бүлгээс сонгогдсон дэд даргыг чөлөөлөгдсөнд тооцно.”

3/26 дугаар зүйлийн 26.12 дахь хэсэг:

“26.12.Гишүүн бүлгээс гарсан тухайгаа Улсын Их Хурлын даргад, энэ тухай Улсын Их Хурлын дарга нэгдсэн хуралдаанд албан ёсоор мэдээлнэ.”

4 дүгээр зүйл.Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.1.16 дахь заалтын “томилох санал гаргаж Байнгын хорооны болон нэгдсэн хуралдаанаар хэлэлцүүлэх” гэснийг “хуульд заасны дагуу сонгон шалгаруулах ажлыг зохион байгуулах” гэж, 14 дүгээр зүйлийн 14.1 дэх хэсгийн “ээлжит сонгуулийн санал хураалт явуулсан өдрөөс хойш 30 хоногийн” гэснийг “сонгуулийн дүнг албан ёсоор танилцуулсан өдрөөс хойш 14 хоногийн” гэж, 20 дугаар зүйлийн 20.11 дэх хэсгийн “Зөвлөлөөс” гэснийг “Дотоод асуудлын байнгын хорооноос” гэж, 24 дүгээр зүйлийн 24.13 дахь хэсгийн “Зөвлөл” гэснийг “Дотоод асуудлын байнгын хороо” гэж, 28 дугаар зүйлийн 28.3 дахь хэсгийн “27.1.1-27.1.6” гэснийг “27.1.1-27.1.5” гэж, 33 дугаар зүйлийн 33.15 дахь хэсгийн “Зөвлөлөөр” гэснийг “Дотоод асуудлын байнгын хороогоор” гэж, 42² дугаар зүйлийн 42².2 дахь хэсгийн “энэ хуулийн 11.3-т заасан Зөвлөлтэй” гэснийг “Дотоод асуудлын байнгын хороотой” гэж, 19 дүгээр зүйлийн 19.3.3-19.3.8 дахь заалтын дугаарыг “19.3.4-19.3.9” гэж, 20 дугаар зүйлийн 20.3-20.13 дахь хэсгийн дугаарыг “20.4-20.15” гэж, 24 дүгээр зүйлийн 24.1.2-24.1.7 дахь заалтын дугаарыг “24.1.3-24.1.8” гэж тус тус өөрчилсүгэй.

5 дугаар зүйл.Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 11 дүгээр зүйлийн 11.5 дахь хэсгийн “бүрэлдэхүүн,” гэснийг, 12 дугаар зүйлийн 12.2 дахь хэсгийн “9.3-9.5-д заасан журмын дагуу сонгож,” гэснийг, 20 дугаар зүйлийн 20.7.2 дахь заалтын “хүний эрх, эрх чөлөө, түүний баталгаа,” гэснийг, 20 дугаар зүйлийн 20.7.9 дэх заалтын “өршөөл үзүүлэх асуудал,” гэснийг, 20 дугаар зүйлийн 20.7.11 дэх заалтын “цагаачлал, иргэний харьяалал,” гэснийг, 24 дүгээр зүйлийн 24.1.3 дахь заалтын “Ёс зүйн,” “Улсын Их Хурлын гишүүний халдашгүй байдлын,” гэснийг тус тус хассугай.

6 дугаар зүйл.Монгол Улсын Их Хурлын тухай хуулийн 9 дүгээр зүйл, 11 дүгээр зүйлийн 11.1.3, 11.1.5, 11.1.6, 11.1.11, 11.1.13-11.1.15, 11.1.19, 11.1.20 дахь заалт, 11.3-11.6 дахь хэсэг, 14 дүгээр зүйлийн 14.3.7 дахь заалт, 14.5 дахь хэсэг, 20 дугаар зүйлийн 20.5.10-20.5.13, 20.5.15 дахь заалт, 24 дүгээр зүйлийн 24.1.5 дахь заалт, 24 дүгээр зүйлийн 24.3.6 дахь заалт, 26 дугаар зүйлийн 26.10, 26.11 дэх хэсэг, 29 дүгээр зүйлийг тус тус хүчингүй болсонд тооцсугай.

7 дугаар зүйл.Энэ хуулийг ... оны ... дугаар сарын ...-ны өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг

МОНГОЛ УЛСЫН ХУУЛЬ

2019 оны ... дугаар
сарын ...-ны өдөр

Улаанбаатар
хот

ХУУЛЬ ТОГТООМЖИЙН ТУХАЙ ХУУЛЬД НЭМЭЛТ, ӨӨРЧЛӨЛТ ОРУУЛАХ ТУХАЙ

1 дүгээр зүйл.Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 21 дүгээр зүйлд доор дурдсан агуулгатай 21.15 дахь хэсэг нэмсүгэй:

“21.15.Улсын Их Хурлын гишүүний санаачилсан Улсын Их Хурлын бүтэц, зохион байгуулалт, үйл ажиллагаа, Улсын Их Хурлын гишүүний эрх зүйн байдал, Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгтэй холбоотой хууль тогтоомжийн төсөлд энэ хуулийн 21.1-21.13 дахь хэсгийн заалт хамаарахгүй.”

2 дугаар зүйл.Хууль тогтоомжийн тухай хуулийн 12 дугаар зүйлийн 12.2.22 дахь заалтын “Монгол Улсын” гэсний өмнө “Монгол Улсын Их Хурлын тухай болон” гэж нэмсүгэй.

3 дугаар зүйл.Энэ хуулийг ... оны ... дугаар сарын ...-ны өдөр баталсан Монгол Улсын Их Хурлын чуулганы хуралдааны дэгийн тухай хуульд нэмэлт, өөрчлөлт оруулах тухай хууль хүчин төгөлдөр болсон өдрөөс эхлэн дагаж мөрдөнө.

Гарын үсэг